

Teszelszky, Kees (Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem): *Bethlen információ értéke az antwerpeni és amszterdami hírlapokban: Magyarország és Erdély jelenléte a kora újkori észak- és dél-németalföldi sajtóban (1619-1636)*

1618 körül kezdődött a holland információrobbanás. Több kiadó rendszeresen hírlapot kiadott. Az egyik oka annak az információrobbanásnak az volt, hogy a Hollandok fegyverszünetet kötöttek a Spanyolokkal 1609-ben. Ezután kezdett egy propagandaháború éjszak és dél-Németalföld között. Az előadásom célja az, hogy a magyar kultúrkörrel kapcsolatos németalföldi sajtóanyag rendszerezése, összehasonlító elemzésen alapuló bemutatása a következő szempontok szerint:

- Vizsgálni fogom a hírszerzéssel és publikálással kapcsolatos tevékenységet (Ki írt Magyarországról és Erdélyről, hol jelent meg az információ, milyen sűrűn jelent meg, milyen kontextusban látott napvilágot, mi volt a holland vagy Habsburg cenzúrájának a szerepe, kik számítottak a híradások célcsoportjának, milyen volt a hírek fogadtatása és milyen hatása volt Németalföldön a Magyarországról és Erdélyről kialakult/kialakított képnek).
  - Kitérek személyi kérdésekre is: kulcsfigurákra koncentrálok a hírterjesztésben, hírszerzésben és hírpublikálásban. Kik terjesztették a híreket a magyarországi és az erdélyi eseményekről? Kitől kapták a hollandok és a flamandok az információt, kik voltak a közvetítő személyek Magyarország/Erdély és Németalföld között? Különös figyelmet fordítok Nicolaes van Wassenaerra, aki kulcsfigurája volt az amszterdami hírterjesztésnek. Tovább Abraham Verhoeven tevékenységét is be kell mutatni, akinek hasonló szerepe volt Antwerpenben.
  - A Habsburg és a holland diplomácia szerepe a hírszerzésben és annak terjesztésében is egy központi probléma, különösen tekintettel a holland nagykövetek szerepére-Konstantinápolyból Cornelis Haga, Heidelbergből Pieter Cornelisz Brederode és Velencéből Daniel Nijs. Ezekkel együtt megkerülhetetlen a holland külpolitikához kapcsolódó Habsburg-reakciók elemzése Bécsből, Brüsszelből egyaránt.
  - A fejedelmek információpolitikájának politikai indítékaira igyekszem fényt deríteni. Milyen információt küldött a fejedelem Nyugat-Európába, mi volt ennek a célja és politikai üzenete, hogyan terjesztette az információt és milyen formában, mi volt a fogadtatása az információnak Németalföldön és milyen formában ment át a politikai üzenet?
1. Külön részben vizsgálom a kora újkori információhálózatokat, amelyeknek Németalföldön volt a központjuk. Ez nemcsak egy hagyományos kora újkori Respublica Litteraria-hálózatkutatás lesz a késő humanista levelezés alapján, hanem egy átfogó forrás- és személyelemzés. Két külön csoportban vizsgálom a hivatalos (diplomáciai, nyomtatott) és a személyes levelezéseket, utánajárva, hogy volt-e egyáltalán személyes találkozás, ahol információcsere történhetett. A személyes kapcsolatrendszer tanulmányozása közben legfontosabb szempontnak az album amicorum műfaj megjelenését, valamint a könyvek dedikációit tartom. A peregrinációs kutatást is beveszem a kutatásom körébe: kik mentek Hollandiába, és kinek adhattak információt? Távozás után kivel tartottak a kapcsolatot? Melyik más peregrinációs csoport tartott kapcsolatot Hollandiával, például a heidelbergi kör a holland követ Pieter Cornelisz Brederodéval? Milyen kapcsolatok voltak Dél-Németalföld és a magyar katolikus értelmiség között?
  2. Külön vizsgálom az információ hatását, befolyását a hír publikálása után, például:
    - A hír terjesztése: melyik könyvtárakban és gyűjteményekben lehet találni a hírlapokat, röpiratokat, krónikákat, leveleket Magyarországról és Erdélyről?
    - Hír fogadtatása Németalföldön és azon kívül: politikai, irodalmi, vallási művekben és levelezésekben (például Hugo Grotius munkáiban és levelezésében).
    - A magyarországi és erdélyi kép formálása, fejlődése, változása.

Az előadásom főleg az antwerpeni és amszterdami hírlapokra alapszik.